

כְּאוֹתָם שְׂיִוְדָעִים אֶת סוּד רְבוּנָם וְיִוְדָעִים לְדַבֵּק בָּהֶם בְּכָל יוֹם. עַל אֱלוֹ פְּתוּב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ. מַה זֶה לְמַחֲכָה לוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם. וְאֵלּוּ הֵם שְׂדוּחֻקִּים לְדַבֵּר שֶׁל חֲכָמָה וּמְדִיקִים אוֹתָהּ וּמְחַפְּסִים לְדַעַת אֶת בְּרוּר הַדְּבָר, וְהֵם מְפָרִים לְרְבוּנָם. אֵלּוּ הֵם שְׂרַבּוּנָם מִשְׁתַּבַּח בָּהֶם בְּכָל יוֹם. אֵלּוּ הֵם שְׂנַכְנָסִים בֵּין עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וְאֵלּוּ נַכְנָסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים שְׁלֹמְעֵלָה, וְאֵין מִי שְׂיִמְחָה בְּיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנָס לְדַעַת וּלְהַדְבִּק בְּרְבוּנוֹ כְּרָאוּי לְאַחַר שְׁהִקְדִּים אֶת מַעֲשָׂיו שְׁבִרְאשׁוֹנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הַעֲלִיוֹנִים, וְהַתְּבַרֵּךְ מִהַמְּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרֻכּוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, שְׁכַתּוֹב וְה' בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל? הַמְּקוֹם שֶׁל הַנְּהַר שְׁאֵין פּוֹסְקִים מִיָּמָיו לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא רְאֵה שְׂאֲבָרְהֶם לֹא רָצָה לְהַתְּעַרֵּב עִם גִּשְׁוֹת הָעוֹלָם וּלְהַדְבִּק בְּשֶׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוּם שְׁנִשְׁוֹת שְׁאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הֵם מְטַמְּאוֹת אֶת הַגְּבָרִים שְׁלֵהֶם וְלֹאֹתָם שְׂנִדְבָקִים בָּהֶם. מִשּׁוּם שְׁכַשְׂאֲבָרְהֶם יָדַע אֶת הַחֲכָמָה, יָדַע הָעֶקֶר וְהַשְּׂרֵשׁ, וּמֵאִיזָה מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשּׁוֹטְטוֹת רִחוֹת טְמֵאוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הַשְּׂבִיעַ אֶת עַבְדּוֹ שְׁלֹא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוֹ מִשְׂאֵר הָעַמִּים.

מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיְבֹרְכֵנוּ פִתְחוֹ בְּפִסְקוֹ הַזֶּה (שיר ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. שְׁנוֹ רְבוּתֵינוּ, הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת:

פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינּוֹן כְּאֵינּוֹן דִּינְדָעֵי רְזָא דְמֵאֲרִיהוֹן וְיִדְעֵי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אֱלִין פְּתִיב, (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זֹלָתְךָ, יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ.

מֵאִי לְמַחֲכָה לוֹ, כְּמָה דְאֵת אָמַר (איוב לב) חֲכָה אֶת אֵיּוֹב בְּדַבְרָיִם. וְאֱלִין אֵינּוֹן דִּדְחֻקִּין לְמַלְהָ דְחֲכָמְתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ, וּמְחַפְּאֵן לָהּ לְמַנְדַּע בְּרִירָא דְמַלְהָ, וְאִשְׁתַּמוּדְעָא לְמֵאֲרִיהוֹן, אֱלִין אֵינּוֹן דְמֵאֲרִיהוֹן מִשְׁתַּבַּח בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֱלִין אֵינּוֹן דְעֵאלִין בֵּין עֲלֵאִין קְדִישִׁין, וְאֱלִין עֲלֵאִין כָּל תְּרַעֵי דְלְעִילָא וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידְהוֹן, זַכָּאָה חוּלְקִיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

תָּא חֲזִי, אֲבָרְהָם עָאֵל לְמַנְדַּע וְלֹאֲתַדְבְּקָא בְּמֵאֲרִיָּה פְדָקָא יְאוֹת לְבַתֵּר דְאַקְדִּים עוֹבְדוֹי בְּקְדָמִיתָא, וְזָכָה בְּאֵינּוֹן יוֹמִין עֲלֵאִין, וְאַתְבְּרֹךְ מֵאַתֵּר דְכָל בְּרַכָּאֵן נְפָקִי מִתְּמָן, דְכַתִּיב וַיִּבְרַךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל. מֵאִי בְכָל. אֵתֵר דְנִהָרָא דְלֹא פְסָקִי מִיָּמָיו לְעֵלְמִין.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא תָא חֲזִי, דְאַבְרָהָם לֹא בְעָא לְאַתְעַרְבָא בְּנִשְׂי עֵלְמָא וְלֹאֲתַדְבְּקָא בְּשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דְנִשְׂשִׂיא דְשֶׁאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אֵינּוֹן סָאֲבִין לְגוֹבְרִיָּהוּ וְלֵאֵינּוֹן דְמִתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְכַד אֲבָרְהָם יָדַע חֲכָמְתָא, יָדַע עֲקָרָא וְשֶׁרְשָׁא וּמָאֵן אֵתֵר נְפָקִי וְשִׁטְיִין רוּחֵי מְסָאֲבִין בְּעֵלְמָא, וְעַל דָּא אוּמֵי לְעַבְדֵיהּ דְלֹא יִסְבּ אֶתְתָא לְבְרִיָּה מִשְׂאֵר עַמִּין.

מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם

וַיְהִי־וַיְבֹרְכֵנוּ פִתְחֵי כְּהֵאֵי קָרָא, (שיר השירים ז) לְכָה דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים. תְּנוּ רַבְּנָן הַיּוֹצֵא לְדָרְךָ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת, תְּפִלָּה שְׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם.

ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה. ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ולימא להו להני שלשה, אפילו באחד יכיל למעבדיה, דתנינן כל שאלותיו של אדם יכיל למכללינהו בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה כל עובדוי דבר נש פתיבין בספרא, הן טב הן ביש, ועל כלהון עתיד למיתן דינא, דתנינן אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך, אותם הדברים שעשה הגולם שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה.

אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו ההוא דלא מסתפל בנשמתא קדישא, אלא כל עובדוי כהאי בעירא דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי בון, וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא.

אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך למעבד בדיוקני בני נשא דדמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אחד בהם דלא אשתאר חד מנהון.

אמר רבי בון, למה. אמר ליה תא חזי, פלהו דדמו ליה או ברמיזא דיליה, לא מתו במיתת נפשהון, וכלהו לקו כההוא עניינא ממש.

תא חזי, אמר רבי יהודה דיוקניה דאדם הראשון ושפירוניה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי, וככהוה נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקייא לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו.

דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

תפלה שהיא חובה של יום, ותפלת הדרף על הדרף שהוא עושה, ותפלה שיחזור לביתו לשלום. ויאמר את השלשה האלו, אפלו באחד יכול לעשותו, ששנינו, כל שאלותיו של אדם יכול לכלל אותן בשומע תפלה.

אמר רבי יהודה, כל מעשיו של אדם כתובים בספר, הן טוב והן רע, ועל כלם עתיד לתת את הדין. ששנינו, אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך - אותם הדברים שעשה הגולם, שאינו משגיח בעולם הבא, פולם ראו עיניך שעמינת בהם. ועל ספרך פולם יכתבו - לתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא. הלכך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל לו.

אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיניו אותו שלא מסתפל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו ככהמה הוו שאין משגחת ואין יודעת. אמר רבי בון, וכי גולם נקרא דוד שאמר את הפסוק הזה?

אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך. קדם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. ועל ספרך פולם יכתבו, מי הם? ימים יצרו, בצורה הוו שלי. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בון, למה? אמר לו, בא ראה, כלם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכלם לקו באותו ענין ממש.

בא ראה, אמר רבי יהודה, דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.